ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420156420
pievienota lieta Nr.A420199120
AA43-0727-21/3
ECLI:LV:ADAT:2021:1111.A420156420.6.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2021.gada 11.novembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Sandra Gintere,
tiesneses Laura Konošonoka un Linda Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumiem par labvēlīgāka administratīvā akta, pārrēķinot valsts vecuma pensiju, izdošanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 10. marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015. gada 18. jūnijā pieteicējs /pers. A/ vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – VSAA) ar iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu. Ar VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļas 2015. gada 9. septembra lēmumu Nr.15/1903687 pieteicējam piešķirta vecuma pensija no 2015. gada 14. jūlija, kopējais apdrošināšanas stāžs 31 gads 5 mēneši un 17 dienas. Pieteicēja apdrošināšanas stāžā netika ieskaitīti laika periodi no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam, no 1971. gada 20. maija līdz 1973. gada 26. maijam un no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim (turpmāk arī – strīdus periodi).

[2] Pieteicējs vairākkārt vērsās VSAA ar iesniegumiem par strīdus periodu ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā un vecuma pensijas pārrēķināšanu.

[2.1] 2019. gada 28. oktobra iesniegumā pieteicējs norādīja, ka apdrošināšanas stāžā iekļaujami periodi: 1) no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam kā laiks pirms iesaukšanas obligātajā militārajā dienestā; 2) no 1971. gada 20. maija līdz 1973. gada 26. maijam – obligātā militārā dienesta laiks Lietuvas PSR teritorijā; 3) no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim – darbs (tiltu būve) Sibīrijā, Baikāla-Amūra maģistrālē, Krievijas PFSR teritorijā.

2019. gada 8. novembrī pieteicējs VSAA iesniedza iesniegumu vecuma pensijas pārrēķināšanai sakarā ar apdrošināšanas stāža papildināšanu.

VSAA Pensiju metodiskās vadības daļa 2019. gada 28. novembra atbildē Nr.11-4/18896 (turpmāk – 2019. gada 28. novembra atbilde) norādīja, ka obligātā militārā dienesta laiks netika ieskaitīts pieteicēja apdrošināšanas stāžā, jo no iesniegtajiem dokumentiem nebija konstatējama dienesta vieta. Pieteicējs ir iesniedzis jaunu dokumentu – Krievijas Federācijas Aizsardzības ministrijas 2015. gada 28. septembra arhīva izziņu Nr.8/107698 (turpmāk – 2015. gada 28. septembra izziņa) –, no kuras izriet, ka laika periodā no 1971. gada 26. maija no 1972. gada 10. maijam pieteicējs dienēja ierindas sastāvā kara daļā Nr./numurs A/ Lietuvā; tālākam dienestam pieteicējs devies uz kara daļu Nr./numurs B/, ziņu par dienestu un kara daļas atrašanās vietu nav. Minētā izziņa ir nosūtīta Lietuvas kompetentajai iestādei. Ja Lietuvas kompetentā iestāde pierādīto periodu neiekļaus apdrošināšanas stāžā, VSAA vērtēs šī perioda iekļaušanu Latvijas apdrošināšanas stāžā saskaņā ar Latvijas Republikas valdības un Lietuvas Republikas valdības līgumu par bijušajā PSRS uzkrāto apdrošināšanas periodu ieskaitīšanu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulu (EK) Nr.883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (turpmāk – Regula Nr.883/2004). Nacionālo tiesību normas neparedz iespēju Lietuvas pilsonim Latvijas apdrošināšanas stāžā iekļaut darba periodu Krievijas Federācijas teritorijā. Savukārt Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas līgums par sadarbību sociālās drošības jomā (turpmāk – Līgums) nav piemērojams, jo to nav paredzēts piemērot trešo valstu pilsoņiem.

[2.2] Pieteicējs 2019. gada 23. decembra iesniegumā atkārtoti lūdza iekļaut pieteicēja apdrošināšanas stāžā strīdus periodus un pārskatīt pensijas apmēru. Ar VSAA Pensiju metodiskās vadības daļas 2020. gada 27. janvāra vēstuli Nr.11-4/1735 pieteicējs informēts, ka viņa iesniegums atstāts bez izskatīšanas, jo VSAA jau iepriekš ir sniegusi atbildes uz līdzīga rakstura iesniegumu un ne tiesiskie, ne faktiskie apstākļi pēc būtības nav mainījušies.

[2.3] Ar VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļas 2020. gada 25. marta lēmumu Nr.20/766144 (turpmāk – 2020. gada

25. marta lēmums) pieteicēja apdrošināšanas stāžā iekļauts dienesta periods Lietuvā no 1971. gada 26. maija līdz 1972. gada 10. maijam un pārrēķināta pieteicēja vecuma pensija sakarā ar apdrošināšanas stāža pārskatīšanu, nosakot to 495,11 *euro* no 2019. gada 1. novembra līdz turpmākam.

Izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, VSAA direktors ar 2020. gada 11. maija lēmumu Nr.20/1094279 (turpmāk – Lēmums) 2020. gada 25. marta lēmumu atstāja negrozītu, cita starp pamatojot šādi.

No pieteicēja karaklausības apliecības nevar noteikt, kurā teritorijā dienests tika veikts. Ņemot vērā 2015. gada 28. septembra izziņā norādīto par pieteicēja militāro dienestu no 1971. gada 26. maija līdz 1972. gada Lietuvas PSR, to, ka uz pieteicēju ir attiecināmi Regulas Nr.883/2004 nosacījumi, 2015. gada 28. septembra izziņa tika nosūtīta Lietuvas kompetentajai iestādei. Lietuvas kompetentā iestāde dienesta periodu neapstiprināja kā Lietuvas apdrošināšanas periodu. Tā kā pieteicējs ir pierādījis obligātā aktīvā militārā dienesta periodu Lietuvā no 1971. gada 26. maija līdz 1972. gada 10. maijam, to var iekļaut Latvijas apdrošināšanas stāžā. Apstrīdēšanas iesniegumam pievienotie kara daļas Nr./numurs B/ komandiera atzinības raksti nesatur informāciju par kara daļas atrašanās vietu un to izsniegšanas laiku. Tādējādi Latvijas apdrošināšanas periodu par dienesta laiku no 1972. gada 11. maija līdz 1973. gada 26. maijam pieteicējs nav pierādījis.

Pieteicējs iesniegumu pensijas pārrēķinam sakarā ar apdrošināšanas stāža papildināšanu un 2015. gada 28. septembra izziņu iesniedza 2019. gada 8. novembrī. Nav pierādījumu, kas apstiprinātu pieteicēja apgalvojumu, ka viņš izziņu bija uzrādījis VSAA jau 2015. gadā. Līdz ar to pārrēķinu ir pamats veikt tikai no 2019. gada 1. novembra saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 36. punktu (noteic, ja iegūtas tiesības uz valsts pensijas (neatkarīgi no tās piešķiršanas laika) palielināšanu sakarā ar šo pārejas noteikumu 1. punktā minēto darba un tam pielīdzināto periodu papildināšanu, pensiju, pamatojoties uz pensijas saņēmēja pieprasījumu, pārrēķina šā likuma 25. panta otrās daļas 1.punktā noteiktajos termiņos, ievērojot līdz pensijas pārrēķināšanai piemēroto pensijas aprēķināšanas kārtību) un šā likuma 25. panta otrās daļas 1. punktu (noteic, ja ir iegūtas tiesības uz valsts pensijas palielināšanu, pensiju šā panta pirmās daļas 1. punktā noteiktajā gadījumā pārrēķina ar tā mēneša pirmo dienu, kurā pensionārs pieprasījis pārrēķināt pensiju, ja attiecīgo iesniegumu un visus nepieciešamos dokumentus viņš iesniedzis līdz 15. datumam ieskaitot, un ar nākamā mēneša pirmo dienu, ja iesniegums un visi nepieciešamie dokumenti iesniegti pēc 15. datuma). Pieteicējs nav pierādījis vēl kādu jaunu apdrošināšanas periodu, ar kuru varētu papildināt viņa apdrošināšanas stāžu un attiecīgi noteikt lielāku pensijas apmēru.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumiem par labvēlīgu administratīvo aktu par vecuma pensijas pārrēķināšanu izdošanu, apdrošināšanas stāžā ieskaitot laika periodu no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam, no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim (ierosināta lieta Nr.A420156420) un obligātā militārā dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 1973. gada 26. maijam (ierosināta lieta Nr.A420199120). Administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā.

Pieteikumos norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[3.1] Pieteicējs 2019. gada 28. oktobra iesniegumā lūdza pārrēķināt vecuma pensiju. Atteikums palielināt vecuma pensiju bija noformējams lēmuma veidā. Atteikuma apstrīdēšanas iesniegumu, kuru bija jāizskata VSAA direktoram, VSAA nodaļa nepamatoti atstāja bez izskatīšanas. VSAA neņēma vērā, ka persona jebkurā brīdī ir tiesīga atkārtoti vērsties iestādē ar iesniegumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un iestādei šāds iesniegums ir jāizskata pēc būtības. VSAA pieteicēja iesniegumu izskatīšanā nav ievērojusi likuma „Par valsts pensijām" 27. un 28. pantā un Administratīva procesa likuma 56., 63., 67. un 81. pantā noteikto kārtību. Šāda VSAA rīcība ir būtiski apgrūtinājusi pieteicēja iespēju panākt labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[3.2] No 2019. gada 28. novembra atbildes izriet, ka nav strīda par laika periodu no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam un no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim pierādīšanu ar nepieciešamiem dokumentiem. Atteikuma iekļaut šos periodus apdrošināšanas stāžā vienīgais pamats ir Līguma 3. pants, saskaņā ar kuru Lietuvas Republikas pilsonis nav Līguma subjekts. Tomēr Latvijai un Lietuvai kā Eiropas Savienības dalībvalstīm ir saistošs no Līguma par Eiropas Savienību un no Regulas Nr.883/2004 izrietošais nediskriminācijas princips sociālas apdrošināšanas jomā. Eiropas Savienības Tiesa jau 2002. gada 15. janvāra spriedumā lietā Nr.C-55/00 ir atzinusi Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu diskrimināciju pensiju piešķiršanas jomā līgumos ar trešajām valstīm par nepieļaujamu. Atbilstoši Eiropas Kopienu migrējošo darba ņēmēju sociālā nodrošinājuma Administratīvās komisijas (šobrīd – Administratīvā komisija sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijai) 2003. gada 18. jūnija rekomendācijai Nr.22 (2003/868/EC) priekšrocības, kuras bauda valsts pilsoņi saskaņā ar divpusējiem līgumiem par sociālo nodrošinājumu ar ārpuskopienas valsti, būtu jāpiešķir arī darba ņēmējiem, kuri ir citu dalībvalstu pilsoņi.

[3.3] Pieteicējs iesniedza visus Ministru kabineta 2002. gada 23. aprīļa noteikumu Nr.165 „Apdrošināšanas periodu pierādīšanas, aprēķināšanas un uzskaites kārtība" 24. punktā minētos dokumentus obligātā militārā dienesta laika pierādīšanai – darba grāmatiņu, karaklausības apliecību un arhīva izziņu. Darba grāmatiņas ierakstā par obligāto militāro dienestu ir norādīta minēto noteikumu 14.3. apakšpunktā prasītā informācija – dienesta sākuma un beigu datums, karaklausības apliecības numurs.

Saskaņā ar 2015. gada 28. septembra izziņā norādīto kara daļa Nr./numurs B/ bija izveidota tajā pašā ciematā, kurā kara daļa Nr./numurs A/, bet tikai 1990. gada decembrī. Šīs ziņas ir vispārīgas, un pieteicējs uzskata par apšaubāmu, ka Lietuvā pēc neatkarības atjaunošanas tika izveidota jauna PSRS militārā vienība. Tādējādi abas kara daļas atradās Lietuvas PSR teritorijā.

Pieteicējs daudzu gadu garumā ir centies panākt taisnīgumu, būtu dīvaini pieņemt, ka pieteicējs četrus gadus minēto izziņu nebija iesniedzis VSAA. Pieteicējs pieņem, ka izziņas kopija, kuru pieteicējs iesniedza VSAA Jēkabpils rajona nodaļai

2015. gada oktobrī, tika nozaudēta, pārsūtot to starp VSAA nodaļām. Iestādei jāpiemēro privātpersonu tiesību ievērošanas princips, un tās kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 10. marta spriedumu pieteicēja pieteikumi noraidīti, motivējot šādi.

[4.1] Ar VSAA 2015. gada 9. septembra lēmumu Nr.15/1903687 pieteicējam piešķirta valsts vecuma pensija no 2015. gada 14. jūlija. Pieteicēja apdrošināšanas stāžā netika ieskaitīti strīdus periodi. Ar 2020. gada 25. marta lēmumu no 2019. gada 1. novembra līdz turpmākam pārrēķināta pieteicēja valsts vecuma pensija sakarā ar apdrošināšanas stāža pārskatīšanu, apdrošināšanas stāžā iekļaujot dienesta periodu Lietuvā no 1971. gada 26. maija līdz 1972. gada 10. maijam, ar Lēmumu apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts.

Izvērtējot pieteicēja pieteikumos un tiesas sēdē norādīto, kā arī VSAA lēmumus, tiesa nesaskatīja pamatu izbeigt tiesvedību lietā daļā par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, apdrošināšanas stāžā iekļaujot dienesta periodu, kā to lūgusi VSAA (*2020. gada 30. septembra vēstule Nr.18-4/16744 lietas 3. sējuma 35. lapā*), jo lietā pastāv strīds, pirmkārt, vai apdrošināšanas stāžā ieskaitāms dienesta periods no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam un, otrkārt, no kura datuma pieteicējam pārrēķināma valsts vecuma pensija saistībā ar dienesta periodu, tostarp apdrošināšanas stāžā jau ieskaitīto periodu.

Tiesa secināja, ka lietā pārbaudāms, vai VSAA uzliekams pienākums izdot labvēlīgāku administratīvo aktu, ar kuru pārrēķinātu pieteicējam valsts vecuma pensiju, ieskaitot apdrošināšanas stāžā dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam un darba periodu Krievijā no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 12. maijam un no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim. Tāpat pārbaudāms, vai VSAA uzliekams pienākums pārskatīt izmaksājamās pensijas apmēru no 2015. gada 1. novembra.

[4.2] 2011. gada 19. janvārī stājās spēkā Līgums, kurš regulē to personu sociālo drošību un obligāto (valsts) sociālo apdrošināšanu, kuru dzīvesvieta ir līgumslēdzēju pušu teritorijās un kuras ir tās pilsoņi, vai ir personas bez pilsonības, ieskaitot tos Latvijas Republikas pastāvīgos iedzīvotājus, kuriem ir nepilsoņa statuss. Tiesa secināja, ka Līgums regulē to personu obligāto sociālo apdrošināšanu: 1) kuru dzīves vieta ir Latvijā vai Krievijā un kuras ir Latvijas vai Krievijas pilsoņi; 2) kuru dzīves vieta ir Latvijā vai Krievijā un kuras ir personas bez pilsonības; 3) kuras ir Latvijas Republikas pastāvīgie iedzīvotāji un kurām ir nepilsoņa statuss.

Tiesa konstatēja, lai pieteicējam būtu tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu, nepieciešams konstatēt vienu no personas statusiem Latvijā vai Krievijā. Lietā nav strīda, ka pieteicēja pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvija, viņš ir Lietuvas pilsonis. Ņemot vērā, ka pieteicējam ir Lietuvas pilsonība, pieteicējs nav uzskatāms par nepilsoni vai personu bez pilsonības neatkarīgi no tā, ka viņa dzīvesvieta ir Latvijā. Tādējādi VSAA pamatoti secināja, ka Līgums uz pieteicēju neattiecas, pieteicējs kā Lietuvas pilsonis nav Līguma subjekts. Līguma izpratnē pieteicējs ir uzskatāms par trešo valstu pilsoni.

Tiesa atzina, ka VSAA pamatoti pieteicēja apdrošināšanas stāžā neiekļāva darba periodus Krievijas teritorijā no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam un no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim.

[4.3] Attiecībā uz pieteicēja argumentu par nediskriminācijas principa sociālas apdrošināšanas jomā, Eiropas Savienības Tiesas 2002. gada 15. janvāra spriedumā lietā Nr.C-55/00 (*Gottardo* pret Itāliju), kā arī priekšrocību, kuras bauda valsts pilsoņi saskaņā ar divpusējiem līgumiem par sociālo nodrošinājumu ar ārpuskopienas valsti, ievērošanu tiesa norādīja turpmāko.

Eiropas Savienības dalībvalstīm, Eiropas Ekonomikas zonas valstīm (Islandei, Lihtenšteinai un Norvēģijai), kā arī Šveices Konfederācijai ir saistoši Eiropas Komisijas, Eiropas Savienības Padomes un Eiropas Parlamenta pieņemtie tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā, tostarp Regula Nr.883/2004. Savukārt Eiropas Kopienu migrējošo darba ņēmēju sociālā nodrošinājuma Administratīvās komisijas rekomendācijām attiecībā uz Eiropas Savienības dalībvalstīm ir tikai rekomendējošs raksturs, proti, Eiropas Savienības dalībvalstīm pastāv izvēles brīvība, kādā apmērā un kādā formā rekomendācijas ieviešamas valsts tiesību normās.

Regula Nr.883/2004 pieņemta ar mērķi, lai nodrošinātu Eiropas Savienības dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu, proti, lai personas, pārvietojoties Eiropas Savienības teritorijā, nezaudētu tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Regulā Nr.883/2004 pausts arī vienlīdzības (nediskriminācijas) princips, proti, vienas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonis, kurš pārvietojas Eiropas Savienības teritorijā, tiesībās un pienākumos pielīdzināms citas iesaistītās Eiropas Savienības dalībvalsts pilsonim. Minētā regula nosaka vispārējos Eiropas Savienības dalībvalstu sadarbības principus, tomēr regula nenosaka, kādi konkrēti apdrošināšanas periodi jāieskaita apdrošināšanas stāžā, nosakot valsts pensijas apmēru. Attiecīgi secināms, ka minētā jautājuma tiesiskais risinājums atstāts dalībvalsts kompetencē.

Saistībā ar spriedumu *Gottardo* lietā tiesa norādīja, ka minētajā lietā tika risināts jautājums par apdrošināšanas stāžu summēšanu, lai personai rastos tiesības uz valsts vecuma pensiju, ko Itālijas līgums ar Šveici paredzēja tikai minēto valstu pilsoņiem, bet Gottardo bija Francijas pilsone. Savukārt izskatāmajā gadījumā strīds pastāv par apdrošināšanas stāžu summēšanu saistībā ar pensijas apmēra noteikšanu. Attiecīgi minētajā spriedumā ietvertās atziņas nav pilnā apmērā attiecināmas uz izskatāmo gadījumu, jo pieteicējam netika liegtas tiesības uz vienu no sociālās apdrošināšanas veidiem, proti, saņemt valsts vecuma pensiju.

Satversmes tiesa 2001. gada 26. jūnija spriedumā lietā Nr.2001-02-0106 vērtēja likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1. punkta (daļā par ārvalstnieku un bezvalstnieku, kuru pastāvīgā dzīvesvieta 1991. gada 1. janvārī bija Latvija, apdrošināšanas stāžu (*ārpus Latvijas nostrādātie darba periodi līdz 1991. gada 1. janvārim šai personu grupai netiek iekļauti apdrošināšanas stāžā*)) atbilstību Satversmes 89., 91. un 109. pantam. Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā

tiesību norma attiecībā uz pensiju aprēķināšanas kārtību ārvalstniekiem un bezvalstniekiem atbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normām.

Līdzīgi Satversmes tiesa 2011. gada 17. februāra spriedumā lietā Nr.2010-20-0106 ir analizējusi likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1. punkta (daļā par Latvijas nepilsoņu darba un tam pielīdzināto periodu pielīdzināšanu apdrošināšanas stāžam) normās iekļautā atšķirīgā regulējuma attiecībā uz apdrošināšanas stāža noteikšanu Latvijas Republikas pilsoņiem un nepilsoņiem satversmību un atzinusi, ka minētais regulējums atbilst Satversmei.

Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 91. pantā noteiktais, ka cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas, jāsaprot tādējādi, ka cilvēku tiesībām jābūt vienlīdzīgām. Taču tas nenozīmē, ka tām jābūt vienādām. Vienlīdzība pieļauj diferencētu pieeju, ja tā demokrātiskā sabiedrībā ir attaisnojama (*sprieduma lietā Nr.2001-02-0106 4. punkts*). Sociālo tiesību jomā atšķirīgas attieksmes pamatā ir ideja, ka valsts uzņemas īpašas rūpes un atbildību par tās pilsoņiem, kuru pamatvajadzības tai jāapmierina (*sprieduma lietā Nr.2010-20-0106 12. punkts un 15. punkts*).

Tiesa secināja, ka Latvijas pilsoņi un nepilsoņi vai ārvalstnieki neatrodas salīdzināmā situācijā, tādējādi atšķirīgai sociālās apdrošināšanas stāža aprēķināšanas kārtībai pilsoņiem un nepilsoņiem vai ārvalstniekiem ir objektīvs un saprātīgs pamats.

[4.4] Pārbaudot pieteicēja prasījumu par dienesta perioda no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā, tiesa konstatēja, ka no 2015. gada 28. septembra izziņas (*lietas 2. sējuma 7. lapa, tulkojums lietas 2. sējuma 8. lapā*) izriet, ka pieteicējs 1971. gada 20. maijā Sverdlovskas apgabalā tika iesaukts obligātajā aktīvajā militārajā dienestā. Pieteicējs uzsāka dienestu ierindas sastāvā kara daļā Nr./numurs A/ Lietuvā no 1971. gada 26. maija.

Tiesa konstatēja, ka VSAA pamatoti pieteicēja apdrošināšanas stāžā nav iekļāvusi dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam, jo no minētās izziņas un no citiem lietā iesniegtiem pierādījumiem kopsakarā ar apstākli, ka pieteicējs tika iesaukts dienestā Sverdlovskas apgabalā, kas atrodas Krievijas teritorijā, neizriet, ka pieteicējs šajā strīdus periodā dienēja obligātajā aktīvajā militārajā dienestā Lietuvā.

[4.5] Pieteikumā norādīts, ka pensijas apmēra pārrēķins veicams no 2015. gada 1. novembra. Savukārt no pieteicēja 2020. gada 17. septembra iesnieguma (*lietas 3. sējuma 30.–31. lapa*) un tiesas sēdē norādītā izriet prasījums atlīdzināt materiālos zaudējumus 4674,90 *euro* apmērā, kas pieteicēja ieskatā radušies, VSAA no 2015. gada 1. novembra neiekļaujot apdrošināšanas stāžā strīdus apdrošināšanas periodus. Pieteicēja pārstāvis tiesas sēdē norādīja, ka pieteicējs vēlas ne tikai labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, bet arī zaudējumu atlīdzību, proti, ja tiesa atzīs strīdus periodus, tad pensija pārrēķināma no pirmā iesnieguma iesniegšanas dienas vai no paša sākuma, bet, ja nav iespējams no paša sākuma, tad tas kompensējams naudā (*tiesas sēdes protokols lietas 3. sējuma 34. lapā*).

Tiesa no 2020. gada 17. septembra iesnieguma konstatēja, ka pieteicējs zaudējumus 4674,90 *euro* apmērā nepārprotami saista tikai ar savlaicīgi apdrošināšanas stāžā neieskaitīto periodu. Ne no pieteikuma, ne no sniegtajiem paskaidrojumiem neizriet, ka zaudējumi būtu saistāmi ar citiem apstākļiem (piemēram, zaudējumi, kas saistīti ar saņemto juridisko palīdzību). Līdz ar to tiesa norādīja, ka laikus neizmaksātās pensijas izmaksa nav zaudējumu atlīdzināšana Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē. Tā ir naudas summas, kas personai pienākas saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām", izmaksa. Pieteicējam labvēlīgas tiesvedības rezultātā piešķirtās pensijas apmērs būtu jāpārskata saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" noteikto regulējumu.

[4.6] Tā kā VSAA pamatoti neiekļāva pieteicēja apdrošināšanas stāžā darba periodu Krievijā un dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam, nav pamata uzdot VSAA veikt pieteicēja pensijas pārrēķinu.

[4.7] Par pensijas apmēra pārrēķinu saistībā ar dienesta periodu no 1971. gada 26. maija līdz 1973. gada 26. maijam tiesa secināja turpmāko.

Izvērtējot pieteicēja 2015. gada 18. jūnija iesniegumu vecuma pensijas piešķiršanai (*lietas 1. sējuma 25. lapa*), tiesa konstatēja, ka uz iesnieguma ir atzīme par nepieciešamību papildus iesniegt izziņu. Lietas materiālos nav iesniegti pārbaudāmi pierādījumi, kas apstiprinātu, ka 2015. gada 28. septembra izziņa iesniegta VSAA pirms 2019. gada 8. novembra. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 161. panta pirmajai daļai administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Lietā nav iesniegti pierādījumi pieteicēja apgalvojumam, ka 2015. gada 28. septembra izziņa tika iesniegta VSAA 2015. gadā.

Iesniegums pensijas pārrēķinam kopā ar nepieciešamo arhīva izziņu VSAA tika iesniegts 2019. gada 8. novembrī. Attiecīgi VSAA atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 25. panta otrās daļas 1. punktam pamatoti apdrošināšanas stāžā iekļāva obligātā aktīvā militārā dienesta periodu (1971. gada 26. maijs – 1972. gada 10. maijs) no 2019. gada 1. novembra.

Tiesa konstatēja, ka 2020. gada 10. septembrī VSAA saņemts pieteicēja iesniegums vecuma pensijas pārrēķinam, iesniegumam pievienota 2020. gada 3. jūlija Krievijas Centrālā arhīva izziņa Nr.8/143558 (turpmāk – 2020. gada 3. jūlija izziņa), kurā norādīts, ka 1972. un 1973. gadā kara daļa Nr./numurs B/ dislocējās Lietuvas PSR, /vieta/, un ietilpa Baltijas kara apgabala sastāvā (*lietas 3. sējuma 32.–33. lapa*).

Ņemot vērā pieteicēja iesniegto pierādījumu, VSAA Starptautisko pakalpojumu nodaļa 2020. gada 29. septembrī pieņēma lēmumu Nr.20/1982959, ar kuru cita starp ieskaitīja pieteicēja apdrošināšanas stāžā laika periodu no 1972. gada 11. maija līdz 1973. gada 26. maijam. Tātad nepieciešamais pierādījums, kas apstiprina pieteicēja militāro dienestu šajā laika periodā, tika iesniegts VSAA 2020. gada 10. septembrī.

Tiesa secināja, ka nav pamata uzdot VSAA veikt pieteicēja pensijas pārrēķinu no 2015. gada 1. novembra par dienestu laiku no 1972. gada 11. maija līdz 1973. gada 26. maijam. VSAA pamatoti pārrēķināja pieteicēja vecuma pensiju sakarā ar apdrošināšanas stāžā pārskatīšanu no 2020. gada 1. septembra atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" 25. panta otrās daļas

1. punktam.

Tiesa piekrita VSAA, ka pieteicēja karaklausības apliecībā Nr.4195166 (*lietas 2. sējuma 23.–24. lapa, tulkojums lietas 3. sējuma 14.–18. lapā*) ietvertā informācija pierāda dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 1973. gada 26. maijam, taču no minētā dokumenta nevar noteikt, kurā valsts teritorijā dienests tika veikts. Savukārt no 2015. gada 28. septembra izziņas izriet, ka pieteicējs no 1971. gada 26. maija līdz 1972. gada 10. maijam dienēja ierindas sastāvā kara daļā Nr./numurs A/ /vieta/, Lietuvas PSR un pēc tam tālākam dienestam devās uz kara daļu Nr./numurs B/, /vieta/. Precīzākas ziņas par pieteicēja dienestu kara daļā Nr./numurs B/ un tās atrašanās vietu izziņa nesniedz, jo tādu nav Aizsardzības ministrijas arhīva rīcībā. Izziņā tikai norādīts, ka kara daļa Nr./numurs B/ izveidota 1990. gadā un atradās /vieta/, Lietuvas Republikā. Līdz ar to tiesa secināja, ka minētā informācija nesniedz nepārprotamu apstiprinājumu, ka kara daļa Nr./numurs B/ laika periodā no 1972. gada 11. maija līdz 1973. gada 26. maijam atradās Lietuvas PSR teritorijā.

[4.8] No pieteikumiem kopsakarā ar lietā iesniegtajiem pieteikuma papildinājumiem un rakstveida paskaidrojumiem izriet vairāki pieteicēja papildu argumenti, piemēram, ka VSAA Pensiju metodiskās vadības daļas vadītāja 2020. gada 27. janvāra lēmumā Nr.11-4/1735, ar kuru pieteicēja 2019. gada 23. decembra iesniegums atstāts bez izskatīšanas, netika norādīts apstrīdēšanas termiņš. Tiesas ieskatā minētajam apstāklim nav būtiskas nozīmes, jo tas neradīja šķēršļus pieteicējam realizēt tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu. Tāpat minētais apstāklis nav par pamatu secinājumam, ka VSAA pēc būtības atteica izdot pieteicējam labvēlīgāku administratīvo aktu, ieskaitot pieteicēja apdrošināšanas stāžā strīdus periodus, jo tiesa konstatēja, ka VSAA pamatoti neieskaitīja minētos strīdus periodus pieteicēja apdrošināšanas stāžā.

Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (*Senāta 2006. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr.SKA-280/2006 8. punkts*).

Ņemot vērā minēto, tiesa, pamatojoties uz procesuālās ekonomijas principu, neanalizēja pārējos procesa dalībnieku argumentus, jo tie nevar ietekmēt tiesas nolēmumu pēc būtības.

[4.9] Tiesa atzina, ka lietā nepastāv priekšnosacījumi pieteicējam labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, ar kuru pārrēķinātu pieteicējam piešķirto valsts vecuma pensiju, apdrošināšanas stāžā ieskaitot dienesta periodu no 1971. gada 20. maija līdz 25. maijam un darba periodus no 1970. gada 13. augusta līdz 1971. gada 20. maijam un no 1975. gada 1. oktobra līdz 1983. gada 26. septembrim, un lai veiktu valsts vecuma pensijas pārrēķinu no 2015. gada 1. novembra saistībā ar apdrošināšanas stāžā ieskaitīto dienesta periodu no 1971. gada 20. maija (*acīmredzot domāts – no 1971. gada 26. maija*) līdz 1973. gada 26. maijam.

[5] Pieteicējs par Administratīvās rajona tiesas 2021. gada 10. marta spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos apsvērumus.

[5.1] Par Krievijas Federācijā uzkrātā darba laika neiekļaušanu apdrošināšanas stāžā pieteicējs norāda, ka tiek diskriminēts, jo dzīvo ārpus savas pilsonības valsts. Šāda diskriminācija ir pretēja Eiropas Savienības tiesību aktiem un Eiropas Savienības Tiesas 2002. gada 15. janvāra spriedumam lietā Nr.C-55/00. Minētais spriedums, ievērojot arī ģenerāladvokāta 2008. gada 16. janvāra secinājumus lietā Nr.C-331/06, ir piemērojams gadījumā, kad pensija piešķirta saskaņā ar valstu divpusēju līgumu, ņemot vērā trešajā valstī uzkrātu apdrošināšanas stāžu.

Lietā piemērojams Līguma par Eiropas Savienības darbību 18. un 45. pants kopsakarā ar 48. pantu. Minētās normas piemērotas tostarp Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 18. aprīļa spriedumā lietā Nr.C-548/2011, vecuma pensijas apmēra noteikšanā ņemot vērā citas valsts teritorijā uzkrātus periodus.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 15. panta ceturtajai daļai un Senāta 2019. gada 17. decembra sprieduma Nr.SKA-160/2019 9. punktam Eiropas Savienības tiesību normām (Regula Nr.883/2004 un Līgums par Eiropas Savienības darbību) ir prioritāte pār nacionālo tiesību normām, kā arī starptautiskiem līgumiem, kuri pēc to akcepta kļūst par ārējo normatīvo aktu un nacionālo tiesību avotu. Nepieciešamības gadījumā tiesai jāvēršas Eiropas Savienības Tiesā prejudiciālā nolēmuma taisīšanai par Eiropas Savienības tiesību normu interpretāciju.

[5.2] 2015. gada 28. septembra izziņa pierāda, ka obligāto militāro dienestu laika periodā no 1972. gada 11. maija līdz 1973. gada 26. maijam pieteicējs veica Lietuvas PSR teritorijā. Līdz ar to šis periods apdrošināšanas stāžā iekļaujams vismaz no 2019. gada 8. novembra, nevis tikai no 2020. gada 10. septembra.

Izziņas iesniegšanu VSAA 2015. gada oktobrī netieši pierāda izziņas izsniegšanas datums. VSAA darbinieki neinformēja pieteicēju, ka vienlaikus ar izziņu iesniedzams arī iesniegums par vecuma pensijas pārrēķināšanu. Ņemot arī vērā likuma „Par tiesu varu" 7. panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 5. un 10. pantu, strīdus periods apdrošināšanas stāžā iekļaujams no 2015. gada 1. novembra.

Laika periods no 1971. gada 20. līdz 25. maijam, kad pieteicējs pēc iesaukšanas militārajā dienestā tika transportēts uz dienesta vietu, iekļaujams apdrošināšanas stāžā pēc analoģijas ar komandējumu, proti, došanās uz komandējuma vietu tiek iekļauta komandējuma periodā. Turklāt Latvijas pilsonim šis periods tiktu iekļauts apdrošināšanas stāžā uz atzīmes karaklausības apliecības pamata, neizvirzot prasību pierādīt, kur bija dislocēta kara daļa.

[5.3] Latvijas pilsonim apdrošināšanas stāžā tiktu iekļauts gan darba periods Krievijā, gan militārā dienesta laiks Lietuvā, pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1. punktu. Atšķirīgai attieksmei nav saprātīga pamata, tā ir diskriminācija pēc pilsonības, kas ir aizliegta Satversmes 91. pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību

aizsardzības konvencijas 14. pantā un Pirmā protokola 1. pantā. Pieteicēja gadījumā ir piemērojami Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009. gada 18. februāra spriedumā lietā „Andrejeva pret Latviju" izdarītie secinājumi. Satversmes tiesas 2011. gada 17. februāra spriedums lietā Nr.2010-20-0106 nav šķērslis pārbaudīt diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikumi ir noraidāmi.

[7] Pieteicējs ir Lietuvas Republikas pilsonis, kurš dzīvo Latvijā un kuram no 2015. gada 14. jūlija Latvijā ir piešķirta valsts vecuma pensija. Izskatāmajā lietā pastāv strīds par to, vai pieteicēja apdrošināšanas stāžā Latvijas kompetentajai iestādei ir jāieskaita pieteicēja darba periodi trešajā valstī, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, un par to, vai VSAA ir pareizi noteikusi datumu, ar kuru veicams pieteicējam piešķirtās vecuma pensijas pārrēķins par papildināto apdrošināšanas stāžu.

[8] Izvērtējusi Administratīvās rajona tiesas sprieduma motivāciju, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pārbaudīja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pareizi secināja, ka atbilstoši tiesību normām, kas reglamentē periodus, kuri ieskaitāmi apdrošināšanas stāžā, pieteicēja darba periodi Krievijas Federācijā (Krievijas PFSR) nav ieskaitāmi pieteicēja apdrošināšanas stāžā Latvijas pensijai. Tiesa pareizi noteica arī datumu, no kura pēc papildu pierādījumu saņemšanas bija pārskatāms pieteicēja apdrošināšanas stāžs, to papildinot ar apdrošināšanas periodu no 1971. gada 26. maija līdz 1973. gada 26. maijam.

Tā kā tiesas sniegtā argumentācija spriedumā ir pareiza un pilnībā pietiekama, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas Administratīvās rajona tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

Atbildot uz pieteicēja apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa papildus norāda turpmāko.

[9] Pirmās instances tiesa pareizi norādīja, ka izskatāmajā gadījumā nepastāv strīds par tiesību noteikšanu uz valsts vecuma pensiju pieteicējam. Piešķirot pensiju 2015. gadā, tika konstatēts, ka pieteicējam ir tiesības uz vecuma pensiju Latvijā. Pieteicēja gadījumā pastāv strīds par konkrētu periodu ieskaitīšanu apdrošināšanas stāžā, lai likumā „Par valsts pensijām" noteiktajos gadījumos pieteicējam varētu veikt Latvijas vecuma pensijas pārrēķināšanu, palielinot tās apmēru.

No 2013. gada 1. aprīļa spēkā esošā Latvijas Republikas valdības un Lietuvas Republikas valdības līguma par bijušajā PSRS uzkrāto apdrošināšanas periodu ieskaitīšanu, kas noslēgts, ievērojot arī Regulu Nr.883/2004, 3. panta 3. punkts noteic, ka periodus, kas pielīdzināmi bijušās PSRS apdrošināšanas periodiem (atbilstoši līguma 1. panta 1. punkta 2. apakšpunktā ietvertajam termina skaidrojumam „periodi, kas tiek pielīdzināti bijušās PSRS apdrošināšanas periodiem" ir arī apdrošināšanas periodi, kas uzkrāti pirms 1991. gada 1. janvāra un tiek ņemti vērā atbilstoši Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas normatīvajiem aktiem, kas iegūti Līgumslēdzējas puses uzņēmuma filiālē, kas veica darbību otras Līgumslēdzējas puses teritorijā), ņem vērā tās Līgumslēdzējas puses kompetentā institūcija, kurā persona dzīvo pensijas pieprasīšanas brīdī. Atbilstoši minētā panta 4. punktam pensiju par periodiem, kas pielīdzināmi bijušās PSRS apdrošināšanas periodiem, piešķir saskaņā ar attiecīgās Līgumslēdzējas puses normatīvajiem aktiem.

Balstoties uz minēto līgumu, VSAA pieteicēja apdrošināšanas stāžā ir ieskaitījusi militārā dienesta, kas notika Lietuvas teritorijā, periodu.

Senāta 2019. gada 17. decembra spriedumā Nr.SKA-160/2019, uz kuru atsaucies pieteicējs, tika aplūkots jautājums par Latvijas pilsones, kura dzīvo Īrijā, apdrošināšanas stāžu. Līdz ar to pieteicēja gadījums ir atšķirīgs no minētajā tiesas spriedumā aplūkotā gadījuma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 245. pantu, 304. panta pirmo daļu, 307. un 309. pantu, 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumus par labvēlīgāka administratīvā akta, pārrēķinot valsts vecuma pensiju, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente Tiesnese Tiesnese

S.Gintere L.Konošonoka L.Vīnkalna